

Wola Pławska dawniej

Autor: Szczepan Komoński
czwartek, 26 lipca 2007

W północno-zachodniej części dawnego powiatu mieleckiego na lewym brzegu Wisłoki przy drodze prowadzącej z Mielca do Borowej leży wieś Wola Pławska. Cały obszar wsi to nizina o rzeźbie płaskiej rozciągająca się na wysokości 160 - 162 m npm, gdzie deniwelacja względna na odcinku 2 km nie przekraczająca 2 m. Wieś ma zwartą zabudowę wzdłuż szosy głównej.

Od wschodu wioskę otacza wał wisłoczany oraz kępa, w której można spotkać wierzby i topole nadwiślańskie. Na zachodzie wieś graniczy z Czerminem, od południa z Dutowem i Olszynami przysiółkami Rzędzianowic, a od północy z Orłowem.

Nazwa wsi należy do grupy nazw złożonych i ściśle łączy się z nazwą wsi Pławo bowiem założona była na pograniczu tej i Wisłoki. Lokowana jeszcze w średniowieczu na terenach leśnych wymagających karczunku musiała być zwolniona z pewnych podatków na rzecz państwa, stąd pochodzi nazwa Wola. Obecnie wieś wchodzi w skład gminy Borowa. Zajmuje obszar 2,32 km².

Najstarsza wzmianka historyczna dotycząca wsi pochodzi z 1456 roku, kiedy to znajdowała się w czasowym posiadaniu Jana z Mielca z rodu Gryfitów. Jan Długosz w „Liber Beneficiorum” wymienia Wolę Pławską jako wieś królewską należącą do parafii borowskiej. Posiadała 5 łanów kmiecych i płaciła dziesięcinę snopową i konopową dla biskupstwa krakowskiego wynoszącą 3 marki.

Około 1496 roku właścicielem wioski był Mikołaj Biechowski, wymieniony w Herbarzu Polskim A. Bonieckiego jako zastawny posiadacz wsi Woli Pławskiej, starosta ratreński następnie żupnik krakowski. W 1498 roku Jan Olbracht dokonał zapisu 4383 florenów węgierskich na wioskach królewskich. Piotrowi z Kurozwęk, kasztelanowi sandomierskiemu. Wśród tych wiosek wymieniona była Wola Pławska, którą mieli w posiadaniu Kurozwęccy do 1502 roku.

W 1503 roku wieś została oddana w zastaw Janowi Rabsztyńskiemu, marszałkowi zamku sandomierskiego. W 10 lat później zmienił się dzierżawca dóbr królewskich. Z 1512 roku pochodzi przekaz źródłowy o objęciu Woli Pławskiej za zgodą Zygmunta Starego przez Stanisława Szafrąncza z Piaskowej Skały, starostę sandomierskiego. Wioskę tą wraz z Pławem i Tuszowem otrzymał jako nagrodę za umocnienie miasta Sandomierza.

Do chwili utworzenia padewskiego starostwa niegrodowego Wola Pławska wchodzi w skład osieckiego klucza folwarków z ośrodkiem administracyjnym w Osieku na lewym brzegu Wisły.

W drugiej połowie XVII wieku administracja dóbr należała do dominium tuszowskiego i podlegała starostwu sandomierskiemu. Po reorganizacji administracji starościńskiej w 1765 roku starostwo padewskie włączono do klucza dóbr w Tuszowie w ekonomii sandomierskiej.

Stan zasiedlenia wioski w XVI wieku ukazują nam rejestry poborowe i lustracje. Z dokumentu z 1536 roku wynika, iż Wola Pławska miała 5,5 łana gruntów uprawnych, 11 osadników, 4 komorników oraz jednego biednego i wchodziła w skład parafii borowskiej.

Lustracja województwa sandomierskiego z drugiej połowy XVI stulecia podaje więcej informacji. W latach 1564 - 1565 wieś liczyła 9 kmieci gospodarujących na 4,5 łana gruntów, z których płacili po 16 skojców. Każdego roku kupowali do dworu jałowicę, za którą płacili około 4 floreny. Daninę związaną z uprawą roli stanowiły spy lub osepy, składano ją w płodach rolnych głównie w zbożu. Jej wysokość uzależniona była od powierzchni obsiewanych gruntów. Wysokość sepu dla Woli Pławskiej wynosiła 3 korce owsa. Mieszkańcy wioski obowiązani byli również do daniny w naturze, wynoszącej pewne ilości kur, serów, jajek oraz 9 kapłonów i 20 leśnych kurów.

Lustracja wymienia również karczmarza, który oprócz szynkowania zajmował się rolnictwem. Wszystkich poddanych monarchy obowiązywały opłaty na utrzymanie piechoty łanowej, ich wysokość była zależna od wielkości i jakości użytkowanych gruntów. W 1614 roku mieszkańcy Woli Pławskiej na ten cel płacili 12 groszy. Według lustracji starostwa sandomierskiego na początku XVII wieku w Woli Pławskiej było 12 kmieci i jeden karczmarz, a powierzchnia gruntów uprawnych wynosiła 6,5 łana.

Po włączeniu terenów między Wisłą a Sanem do zaboru austriackiego, a decyzją rządu wiedeńskiego z dnia 28 stycznia 1773 roku królewszczyzny uznane zostały za własność monarchii Habsburgów.